

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

28 maart 2002

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heren Frans Ramon, Gilbert Van Baelen, Lucien Suykens, Dirk De Cock,
Kris Van Dijck en Luc Martens –**

betreffende het aanbieden van degelijk filosofieonderwijs voor iedereen

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Al in 2000 braken Jos Decorte[†] (KUL), Freddy Mortier (UG), Jean Paul Van Bendegem (VUB), Guido Vanheeswijck (UA-UFSIA), Wim Van Rooy e.a.¹ in opiniebijdragen een lans voor het aanbieden van degelijk filosofieonderwijs voor iedereen. Samenvattend kwam hun betoog neer op de volgende stellingen :

1. filosofieonderwijs zit wereldwijd in de lift, is ongebonden, maatschappelijk relevant, didactisch toegankelijk en legt bovenal de nadruk op vaardigheden en attitudes ;
2. filosofie is een algemeen en geen levensbeschouwelijk vak. Het is de stelselmatige poging om zo goed mogelijk gebruik te maken van onze rationele/redelijke/kritische vermogens om de problemen en vraagstukken die rijzen als gevolg van ons bestaan als mens, aan te pakken ;
3. filosofie leidt (onder andere) tot een dieper inzicht in de eigenheid van het levensbeschouwelijke ;
4. het zogenaamde “filosoferen met kinderen” is een veelbelovend initiatief ;
5. Vlaanderen bengelt inzake filosofieonderwijs aan de staart van het Europese peloton.

Goed filosofieonderwijs wordt in de bijdragen omschreven als de best mogelijke leerschool voor de confrontatie met de veelheid van problemen, gezichtspunten (onder andere levensbeschouwelijke) en argumenten van anderen, voor het nadenken over de beste vorm van politieke en sociale organisatie, voor het oefenen van het eigen oordeelsvermogen, voor de ontdekking van het universele en het inzicht dat de fundamentele vragen van het leven de mensen en de mensheid samenbrengen, in plaats van hen te scheiden. Goed filosofieonderwijs wordt door de UNESCO naar voor geschoven als een sleutelement in de realisatie van het democratisch ideaal.

¹ Opiniebijdragen in : De Morgen, "Filosofie verrijkt je leven", 6 juli 2000 ; De Standaard, "Kans voor filosofieonderwijs, ook in Vlaanderen ?", 13 juni 2000 ; De Financieel Economische Tijd, "Kans voor filosofieonderwijs, ook in Vlaanderen ?", 20 juni 2000.

Dat voor filosofieonderwijs in Vlaanderen een ruim draagvlak bestaat, blijkt onder andere uit :

- de oprichting van en de appreciatie voor het Vlaamse UNESCO-netwerk voor filosofieonderwijs en democratie ;
- de positieve respons uit zowel de politieke wereld als de onderwijswereld op de Verklaring van Parijs voor de filosofie ;
- diverse aanknopingspunten in de regeringsverklaring, de beleidsnota Onderwijs, de beleids teksten van VSKO, ARGO en OVSG ;
- de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen.

Toch mogen rond dit voorstel van resolutie geen misverstanden bestaan. Daarom maken we duidelijk wat niet de bedoeling is.

Dit voorstel van resolutie is geen pleidooi voor filosofie als plaatsvervanger van levensbeschouwelijke vakken. Filosofie is een algemeen vak. Het kan de levensbeschouwelijke vakken niet vervangen, maar ze misschien wel hun eigenheid teruggeven.

Dit voorstel van resolutie is geen vraag naar nieuwe onderwijsdoelstellingen, wel een vraag om de bestaande doelstellingen en uitdagingen te realiseren. De centrale stelling die we daarbij verdedigen, is dat filosoferen het origineel is, indien zelfstandig kritisch leren denken, reflecteren en dialogeren gewent is. De recent in het nieuws gekomen OESO-studie stelt dat Vlaamse jongeren net in deze vaardigheden (interpreteren, reflecteren ...) zwak staan.

We houden evenmin een pleidooi voor de groot-schalige invoering van filosofie als verplicht algemeen vak voor iedereen, wel voor kansen voor het filosofieonderwijs en daardoor voor een langzame en kwaliteitsvolle groei. Expertise kan op die manier ontwikkeld worden, leerkrachten kunnen intervisie organiseren, een didactisch totaalconcept kan ontwikkeld worden.

Om onze doelstellingen te realiseren, zijn de volgende concrete stappen mogelijk :

- Er kan in Vlaanderen een algemeen debat worden gehouden over “filosofie en democratie in de wereld en in Vlaanderen” en/of “een eigentijds filosofieonderwijs”. Een concreet initiatief kan uitgaan van het Vlaams Parlement.
- De integratie van filosofie in de andere lessen voor kinderen en jongeren tot 16 jaar lijkt wen-

selijk. Toch kan ook nagegaan worden of er kansen zijn voor een apart vak in de derde graad van het secundair onderwijs, met als doelstelling de verrijking en verdieping van de in voorgaande jaren ontwikkelde filosofische competenties door confrontatie met de "ervaring van de mensheid terzake".

- De consensus die er bestaat over de noodzaak van het vormen van bekwame filosofische gespreksleiders in de lerarenopleiding, kan worden uitgevoerd.
- Men kan voortbouwen op de interessante experimenten en de reeds (wereldwijd) ontwikkelde expertise inzake filosoferen met kinderen en jongeren, en de mogelijkheden onderzoeken om het technisch onderwijs, het beroepsonderwijs en de richting menswetenschappen een grotere waarde te geven door “filosoferen” te introduceren.
- De keuze voor het bestaande optievak “wijsgerige stromingen” in de derde graad van het secundair onderwijs kan worden bevorderd, onder andere door een naamsverandering. Bovendien kan men zo gediplomeerde filosofen meer kansen geven voor dit bestaande optievak.
- Een begeleidingscommissie die studiedagen en intervisie tussen leerkrachten zou kunnen organiseren en een didactisch totaalconcept zou kunnen uitwerken, kan worden ondersteund.

Frans RAMON

Gilbert VAN BAELEN

Lucien SUYKENS

Dirk DE COCK

Kris VAN DIJCK

Luc MARTENS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– overwegende dat :

- 1° de maatschappelijke belangstelling voor filosofie groeit ;
- 2° het filosofieonderwijs wereldwijd in de lift zit en Vlaanderen aan de staart van het Europese peloton bengelt ;
- 3° filosofie een uitstekende leerschool kan zijn voor de confrontatie met de veelheid van problemen, gezichtspunten en argumenten van anderen, voor het nadenken over de beste vorm van sociale en politieke organisatie, voor de ontdekking van het universele en het inzicht dat de fundamentele vragen van het leven de mensen en de mensheid samenbrengen, in plaats van hen te scheiden ; kortom, dat filosofie een sleutelement is in de realisatie van het democratisch ideaal ;
- 4° filosofie ondubbelzinnig deel uitmaakt van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen ;
- 5° volgens een recente OESO-studie Vlaamse jongeren zwak zijn in interpreteren en reflecteren ;
- 6° er in de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid een consensus bestaat over de noodzaak van een filosofische vorming in de lerarenopleiding ;

– vraagt de Vlaamse regering dat zij werk maakt van kleine, maar ernstige stappen in de richting van eerlijke kansen voor filosofieonderwijs in Vlaanderen door :

- 1° bekwame filosofische gespreksleiders te vormen in de lerarenopleiding ;
- 2° het evalueren en ondersteunen van de reeds ontwikkelde expertise en het bevorderen van de mogelijkheden inzake filosoferen met kinderen en jongeren, ook in het technisch en het beroepsonderwijs ;
- 3° het promoten van het bestaande optievak "wijsgerige stromingen" (te beginnen met een naamsverandering in "filosofie") en bovendien gediplomeerde filosofen kansen te bieden om les te geven in dat optievak ;

4° het ondersteunen van de oprichting en van de werkzaamheden van een begeleidingscommissie die studiedagen voor alle onderwijsbetrokkenen en intervisie tussen leerkrachten zou kunnen organiseren en een didactisch totaalconcept zou kunnen uitwerken ;

5° het opstarten van onderzoek in Vlaanderen naar "filosofie en democratie in de wereld" en naar de juiste plaats voor "eigentijds filosofieonderwijs" op langere termijn, zoals de mogelijkheden tot opvoeding van het technisch en beroepsonderwijs en de richting menswetenschappen door filosofie / filosoferen en de kansen voor een apart vak filosofie voor iedereen in de volledige derde graad van het secundair onderwijs.

Frans RAMON

Gilbert VAN BAELEN

Lucien SUYKENS

Dirk DE COCK

Kris VAN DIJCK

Luc MARTENS
